ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Ukrainian Nat'l Ass'n
of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 | Canada & Europe:
half year...... 1.00 | per year...... $3.00
single copy.. .03 | half year...... 1.50

СВОБОДА

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік...... $2.00 | Канада і Європа:
на пів року 1.00 | на рік...... $3.00
поод. число .03 | на пів року 1.50

УРЯДОВИЙ ОРГАН У. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE UKR. NAT'L ASS'N OF AMERICA

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж.; субота 24-го жовтня 1914. Ч. 66. VOL. XXII. Jersey City, N. J., Saturday, October 24, 1914. N. 66.

АВСТРІЙЦІ ЗАНЯЛИ ПО КРІВАВІЙ БИТВІ МІСТО СТРИЙ.

Мешканці і російські власти утікають з Варшави до Петрограду.

Велика битва на бельгійсько-французькій границі на полудне від Остенди.

Німці взяли знова у неволю 2.000 англійських жовнірів.

Війна з Росією.

в Галичині:

МІСТО СТРИЙ В РУКАХ АВСТРІЙЦІВ.

ВІДЕНЬ (через Амстердам і Лондон). 21. жовтня. — Австрійські війска женуть перед собою Москалів щораз дальше на північ. Ґенеральний штаб оголосив отсі вісти з поля війни в Галичині:

„Битви з Москалями в середній Галичині відбувають ся з великим завзятєм, а передівсім над рікою Стрвяжем (лївим дописом Дністра), де наші війска прогнали Москалів з їх укріплених становищ. Всї зусиля Москалів, щоби назад здобути згіря Магери, були даремні. Наше війско здобуло в тяжкій боротьбі московські гармати і машинові ґвери і взяло богато Москалів в полон, між ними й одного ґенерала.

„По довгій і кривавій битві наші війска розбили Москалів і заняли місто Стрий, яке лежить 42 милї на полудне від Львова".

Перед двома днями доносили телеграми, що одна австрійська армія перейшла з Угорщини через Карпати. До першої більшої битви прийшло на північ від Сколього, коло Синевідська вижного. Розбивши тут Москалів, Австрійці переслідували їх дальше, посуваючи ся здовж ріки Стрия. До другої кривавої битви прийшло коло міста Стрия, де Австрійці, як показує новіша телеграма, побили знова Москалів і заняли саме місто. Місто Стрий має дуже велике значінє воєнне, бо тут сходять ся чотири головні дороги зелїзничі, а передівсім головний шлях, який лучить Галичину з Угорщиною.

АВСТРІЙЦІ ВІДІБРАЛИ ЧЕРНІВЦІ.

ЛОНДОН, 23. жовтня. (через Амстердам). — Бюро Райтера доносить урядово, що австрійське війско відбило від Москалів столицю Буковини Чернівці.

МИТРОПОЛИТ ГР. АНДРІЙ ШЕПТИЦЬКИЙ ВЗЯТИЙ В МОСКОВСЬКУ НЕВОЛЮ.

Австрійський ґенеральний конзулят дістав вчера урядову телєґраму, що митрополита гр. Андрія Шептицького взяли Москалї в полон і вивезли до Нижного Новгорода. В телєґрамі згадуєть ся також про се, що як духовні так і сьвітські Українці старали ся його наклонити до виїзду зі Львова, на що він заявив, що остане на місци, щоб евентуально захистити Українців перед московським переслїдуванєм.

Москалї пробували наклонити митрополита, щоб він приняв православну віру. Коли він одначе з обуренєм відмовив сьому, вивезли його Москалї зі Львова, щоб позбавити українське населенє одинокого їх провідника й опікуна.

УГОРЩИНА ЗОВСІМ ВІЛЬНА ВІД МОСКАЛІВ.

ЛОНДОН, 22. жовтня. — З Відня надійшли вісти, що австрійський ґенеральний штаб оголосив урядовий рапорт отсего змісту:

„По тяжкій і завзятій боротьбі австрійські війска заняли узгіря коло Нижанкович (на полудне від Перемишля) і місточко Медику (на схід від Перемишля). З огляду на пільні укріпленя обох сторін боротьба набирає характеру звичайної облоги, тому і дальше посуванє війск наперед відбуваєть ся повільно.

„Ві второк обсадили австрійські війска ґірський перехід в Карпатах Яблінку, послїдну місцевість, яка находила ся доси в руках Москалів. Цїла Угорщина очищена з Москалів: на Угорщині нема вже ні одного Москаля.

„На Буковині Москалї утікають назад, а австрійські війска заняли місто Серет".

Одним словом — Москалям не ведеть ся. Ще недавно тому телеграми з Петрограду голосили перед цїлим сьвітом, що австрійська армія вже цїлковито розбита і не є в силї ставити жадного опору. Москалї хвалили ся, що вже ось-ось візьмуть Будапешт і Відень. Тимчасом слаба і розбита австрійська армія жене перед собою горду азійських дикунів чимраз дальше з Галичини.

Га, щоби перед сьвітом якось вибілити велику і сороможу неудачу російської армії, російське правительство пускає в сьвіт нові брехні. Ото читаємо в послїдній урядовій телєґрамі з Петрограду: „Наша армія опустила Угорщину і повернула до Галичини з причини холєри, яка на Угорщині прибирає великі розміри". Хто Москалів не знав би, то може і справдї їм повірив би. Але всїм є се річ звісна, що якраз російське війско заволікло на Угорщину холєру. В Росії холєра нїколи не вигасає і російське правительство нїколи не робило нїяких заходів, щоби ту страшну хоробу усунути. Під сю пору в Росії гине нарід тисячами денно на холєру, а власти задля браку відповідних уладжень санітарних і лїкарів є зовсім безрадні.

в Польськім Королївстві:

МЕШКАНЦЇ ВАРШАВИ НА ПРИКАЗ ВЛАСТИЙ ОПУСКАЮТЬ МІСТО.

БЕРЛІН (бездр. телегр.), 21. жовтня. — З достовірних жерел доносять, що російське правительство видало приказ, аби мешканцї Варшави опустили місто. Рівночасно заряджено перенесенє російських цивільних властий до Петрограду.

Очевидно, що зі сторони російської на се не буде потвердженя. Але найблизша будучність покаже, о скілько та вість є правдива.

НА ПОЛУДНЕ ВІД ВАРШАВИ РОЗБИТО 8 РОСІЙСЬКИХ КОРПУСІВ.

МАНЧЕСТЕР, МАСС., 22. жовтня. — Австрійський посол Др. Кароль Думба одержав від міністра заграничних справ гр. Берхтольда слїдуючу телєґраму:

„Наші війска здобули в своїм дальшім походї узгіря над рікою Сяном на схід від Перемишля і на захід від Самбора. Перемишль, який видержав тяжку облогу, є зовсім вільний, а Угорщина є цїлковито очищена з російського війска.

„Німецькі й австрійські війска, які находять ся в Польськім Королївстві на лінії від Варшави аж до устя Сяну, розбили російську армію в силї 8 корпусів".

З Петрограду доносили недавно тому, що російська армія прогнала Німців аж 40 миль від Варшави та, що полягло кількайцять тисяч Німців. Та московським телєграмам нїхто не дає віри, бо всї переконали ся, що в них не було ні словечка правди.

Війна з Францією.

НІМЦЇ ПОЛОНИЛИ ЗНОВА 2.000 АНГЛІЙЦІВ.

ВАШІНҐТОН, 22. жовтня. — Німецьке посольство одержало урядову телєґраму отсего змісту:

„Над каналом Ізер велика битва триває дальше. Огонь союзників скріпляють гармати англійської фльоти. Німцї відчинили рівнож огонь на англійські кораблї і знищили один торпедовець. По завзятій і кривавій боротьбі німецькі війска прогнали союзників коло Іпери і Ліль та заняли добрі становища.

„Передівсім на захід від Ліль боротьба була дуже тяжка. Німцї остаточно приступом здобули неприятельські позиції, причім полонили понад 2.000 Англійців і здобули богато машинових ґверів.

„Коло кріпости Туль Французи були приневолені подати ся назад".

Від двох днів приходять з Лондону і Парижа безнастанно вісти, що Німцї вже опорожнили Остенду та утікають в глиб Бельгії. Одна телєґрама подала навіть вість, що Французи відбили місто Намюр. Все те, як показуєть ся, лише байки, бо Німцї з великим успіхом йдуть дальше наперед.

ФРАНЦУСЬКІ УРЯДОВІ РАПОРТИ.

ПАРИЖ, 22. жовтня. — Французьке міністерство війни оголосило нині урядово отсі вісти з поля війни:

„3. год. пополудни. — На нашім лївім крилї німецькі війска ударяють з великою силою, а передівсім коло Діксмюд., Арментієр і Ля-Бассі. Однак союзні війска відперли напад і держать ся дальше на своїх становищах. І на прочій лінії в декотрих місцях уладжували Німцї напади, але без корисного вислїду.

„11. година в ночи. — Битва на нашім лївім крилї триває дальше ще з більшим завзятєм, але Німцям не удало ся виперти союзних війск з їх становищ".

З новійшої урядової вісти показуєть ся, що Німцї на цїлій лінії приступили до офензиви. Велика рішаюча битва розпочала ся. Про відворот німецького війска нема і найменшої згадки. Німцї сподїваються ся коло Ліль переломити головну французьку лінію.

НІМЕЦЬКІ ПІДВОДНІ СУДНА КОЛО ОСТЕНДИ.

ЛОНДОН, 22. жовтня. — З достовірних жерел доносять, що недалеко пристани Остенди появили ся німецькі підводні судна.

Новіша вість викликала в Лондоні великий переполох. Вже недавно тому уладило німецьке судно напад на англійську фльоту і затопило три англійські воєнні кораблї. В який спосіб удало ся Німцям перевезти судна аж до Остенди, полишає ся загадкою. Деякі догадують ся, що вони плили здовж голяндського побережа і, коли лише показали ся англійські воєнні кораблї, судна занурювали ся під водою. Притім потрафили вони виминути міни, якими Англійцї обезпечили побереже Англії.

Але і на суші Німцї не дармували. Доходять вісти, що в пристани Остенді є вже уставлені тяжкі, 42-центиметрові гармати призначені до обстрілювання англійських кораблїв.

ДОТЕПЕРІШНІ СТРАТИ СОЮЗНИКІВ ОБЧИСЛЯЮТЬ НА 750.000 ЛЮДИЙ.

АМСТЕРДАМ, 22. жовтня. — Воєнні знавці обчисляють дотеперішні страти союзників в убитих, ранених і полонених найменьше на 750.000. Деякі подають, що ті страти перейшли вже 1.000.000.

Про точне обчисленє нема бесїди, тим більше що ніодна союзнича держава не оголошує вісти страт.

Війна на мори.

КОРАБЕЛЬ „КАРЛЬСРУГЕ" ЗАТОПИВ 13 КОРАБЛЇВ.

ЛОНДОН, 23. жовтня. — Тут наспіла вість, що німецький воєнний корабель „Карльсруге" затопив доси 13 англійських торговельних кораблїв. Переважна часть тих кораблїв служила Англії до торговлї з полудневою Америкою.

НІМЦЇ ВИПРАВЛЯЮТЬ ВОЄННІ КОРАБЛЇ ПРОТИ АНГЛІЇ.

КОПЕНГАҐА (через Лондон), 23. жовтня. — В Кіль будує Німеччина тридцять зоружених воєнних кораблїв, які можуть перевезти по 500 людий зі скоростю 9 миль на годину. Сї кораблї будуть відіслані до ріки Шельдти коло Антверпії, відки Німеччина гадає переправляти своє війско до Англії, коли би рішила ся перенести війну також і на англійську землю.

Три з тих кораблїв вже викінчені і вислані до ріки Шельдти.

МОРСЬКА БИТВА НА ЧОРНІМ МОРИ.

ЛОНДОН, 20. вересня. — Депеша вислана з Копенгаґи (в Данії) доносить:

„Берлїнський днєвник" оголошує телєґраму з Букарешту, що на Чорнім мори ведеть ся велика російсько-турецька борба. З моря чути було незвичайно сильну канонаду, яка тривала довший час".

(Ся відомість виглядає на неймовірну, бо дотепер не донесено нічого про вибух російсько-турецької війни. А німецькі воєнні кораблї „Ґебен" і „Бресляв", котрі по бомбардованю французького й альжирського побережа схоронили ся були до Туреччини, і мають тепер турецьку фляґу, не могли також на власну руку сього зробити, бо вони уходять вже за власність турецької держави.)

НІМЕЦЬКИЙ КОРАБЕЛЬ „ЕМДЕН" ЗАТОПИВ ДОСИ 21 АНГЛІЙСЬКИХ КОРАБЛЇВ.

ЛОНДОН, 22. жовтня. — З Коломбо (на острові Цейлон) надійшли вісти, що німецький воєнний корабель „Емден" затопив знова 5 англійських торговельних кораблїв недалеко побережа Індії.

Малий німецький кружляк „Емден" находить ся на водах недалеко Індії. Протягом двох місяців затопив він вже 21 англійських транспортових кораблїв. Через се всякий торговельний рух з Індиями став неможливий. Англійським воєнним кораблям доси не удало ся його зловити.

ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕНЄ

НА ТЕРЕНІ ВІЙНИ З РОСІЄЮ.

В Галичині австрійські війска поступають все дальше наперед. Від полудня і від заходу Москалї дофають ся в напрямі Львова.

Австрійська армія від Перемишля перейшла ріку Сян і розбила Москалів коло Ніжанкович і коло Медики. Праве крило сеї армії прогнало Москалів на захід від Самбора.

Друга австрійська армія, яка недавно тому прогнала Москалів з Карпат, посунула ся здовж ріки Стрия і по кровавій та завзятій битві заняла місто Стрий. Є надія, що звідси рушить вона скоро дальше на північ в напрямі Львова.

В Польськім Королївстві не зайшли ніякі зміни. Злучені австрійські і німецькі війска стоять на головній боєвій лінії, яка тягнеть ся від устя Сяну до Вісли, відтак здовж Вісли аж до Варшави.

Обі сторони доносять про побіди. З того можна заключати, що битва триває дальше без рішаючого вислїду. Від сего вислїду буде залежати також і дальша воєнна акція в Галичині.

Про битви у Східних Прусах нема ніяких вістий. Треба здогадувати ся, що Німцї цїлу свою силу звернули на центр в Польськім Королївстві, полишаючи у Східних Прусах лише таку силу, щоби здержати евентуальний напад Москалів.

НА ТЕРЕНІ ВІЙНИ З ФРАНЦІЄЮ:

У Франції зближаєть ся хвиля великої рішучої битви. Найтяжша боротьба відбуваєть ся на границї Бельгії і Франції. Обі сторони одержали значні скріпленя. Сухопутну армію союзників спомагає огонь гармат англійської фльоти.

Німцї доносять про значні успіхи коло Ліль, де взяли 2.000 Англійців у неволю.

Вісти про появленє німецьких підводних лодок в пристани Остендї викликали серед Англійців великий переполох. З того догадують ся, що Німцї готовлять ся до нападу на Англію. Деякі вісти доносять, що Німцям удало ся на побережу в Остендї уставити 42-центиметрові гармати і увільнити місто від бомбардованя зі сторони англійської фльоти. Англійцї однак викручують ся, кажучи, що бомбардованє Остенди залишили вони на просьбу начальника міста і населеня в Остендї.

На прочій боєвій лінії не прийшло до ніяких важнійших змін. Обі сторони доносять лише про незначні успіхи.

Поляки і ми.

II.

Приглянемо ся тепер подіям останних днів. Скристалізований польсько-русофільський рух в Галичині знайшов свій відгомін між Поляками в Америці. Коли ще минувшого року настрій між американськими Поляками був більш самостійний, вони не склонювали ся до ніякої держави й не лучили ся з нашими ворогами, а навіть мало що думали про старий край, то сього року, безпосередно перед вибухом війни, майже всї польські сторонництва станули рішучо по стороні Росії, а за тим по стороні нашого найзавзятішого ворога. Ся русофільська орієнтація американських Поляків довершила ся під впливом презеса польської „Ради Народової" з Галичини п. Цєнького, котрий спеціяльно в тій цїли обїздив Америку. Так отже майже всї американські Поляки улягли цїлковито намовам своїх земляків зі старого краю.

Ся русофільська орієнтація тутешних Поляків є незбитим доказом і відгомоном того самого напрямку в старім краю. Коли отже дотеперішні „самостійні" американські Поляки дали ся пірвати москвофільській течії, то тим більше оправдана є лучність американських Українців, що виемігрували майже виключно з Галичини, — зі своїми земляками в старім краю. І тому наше становище супроти американських Поляків не може бути инше, як становище галицьких Українців до галицьких Поляків.

В тих затїях галицьких земляків є співвинними в наших очах американські Поляки, бо вони дають тамтим поміч матеріяльну і наперед згодили ся на польсько-русофільські пляни. А пляни сї були би страшні зі своїми наслїдками: зрада Австрії і цїлковита заглада українського народу і в Австрії і в Росії.

Сейчас по вибуху війни настала між Поляками в Галичині конетернация. Вони приготовляли добровольців тисячами, одначе не видко було, проти кого мобілїзовано сю силу. Натомість Поляки отверто відгрожували ся Українцям, що аж тепер їм буде конець. Повторила ся тасама історія, що підчас мобілїзації в 1912. році, коли ізза погроз Поляків проти Українців посол Сїнгалевич мусїв внести інтерпеляцію в парляменті, а краківська соціялїстична часопись „Напшуд" отверто виступила проти орґанізовання польських добровольців як армії проти Українців.

Щоби прислужитись наперед московським наїздникам, польські політичні урядники ніяк не хотїли арештувати москвофілів мимо такого наказу військових властий, натомісць доносили на Українців, неначеби вони були зрадниками, хотячи спричинити їх арештоване, що їм в рідких випадках удавало ся. Рівнож коли підчас перших граничних перепалок москвофіли, котрих польська власть нарочно не арештувала, зраджували позиції австрійських військ, то всепольські часописи сейчас радісно кричали, що „Українцї зрадники", хотяй добре знали, що зрадниками були їх союзники, москвофіли.

Та не досить було Полякам ще й сього. Їх преса, інтриґи в кореспонденційнім бюрі, а навіть в ґенеральнім штабі спричинили се, що навіть в німецьких часописях появила ся вістка про Русинів, що вони зрадники. І повторила ся тасама історія, що в 1848 році: Українці, що були вірні без застережень для держави, мусїли за сю державу терпіти від її ворогів.

Польсько-московський договір виявив ся ще в инший спосіб. Всепольсько-русофільські урядники в австрійських мундурах видавали заздалегідь мобілїзаційні пляни Росії, за що декотрих приловили це в час і розстріляли. Инші уміли з тим крити ся і видавали пляни Москалям щойно тоді, коли вони займали дану місцевість, при чім самі лишали ся вже під опікою Москалїв.

Один лише плян їм не вдав ся: щоб зробити прислугу Москалям, вони хотїли при помочи польських добровольців по занятю Галичини Москалям арештувати Українців і віддати їх в дарунку Москалям. На їх нещастє австрійські військові власти покликали чомусь скорше польських добровольців, заприсягнули їх, через що їх трактовано як звичайних жовнірів, що безглядно з'обовязані до послуху. Скоре занятє східної Галичини Москалями перешкодило отже арештованю Українців-інтелїґентів, котрі в части змогли вратуватись утечею на Угорщину. За те кружила чутка, що польська горожанська сторожа, яка по виїздї австрійських властий утворила ся у Львові, мала арештувати митрополита Шептицького та віддати його в презенті Москалям.

Діявольський плян Поляків-русофілів посягав ще дальше. Коли після їх умови з Москалями занято Львів без вистрілу, здавало ся Полякам, що й прочу часть Галичини Москаль займе з такою самою швидкістю. Тому хотїли принайменьше тепер пописати ся перед Москалями і уладили величезну наґінку на Українців. Де лише якого зловлено, то арештовано, а польсько-жидівська товпа, підбурена всепольськими нагаячами, хотїла їх лїнчувати. Один з Українців, умираючи серед тих страшних мук, кричав ще перед смертию: кари Ляхам, кари! Здавалось, що страшний суд принесли Ляхи на Україну.

Коли би хто був хотїв лише в гадці припустити, що станеть ся щось такого страшного, то волосе було би дубом йому стало. А тут не сама думка, але правдива дїйсність. І сього злочину доверщили всепольські русофіли якраз на тих, що до останної хвилї були вірні державі, а самі зрадили сю державу, з якої тягнули останні соки. Та чаша горя українського народа переповнилась: Москалї не змогли так скоро заняти Галичини як сподївали ся і дальший плян польської зради не вдав ся. Австрія ще в час викрила змову, арештуючи кількасот урядників русофільських урядників з найвисших кругів, а вратувала від заглади арештованих Поляками Українців.

Се злочини, яких доверщили Поляки на нас дотепер. Що ще мають в пляні, годі знати. Одначе й се вистарчить, щоб відповісти на зачіпки Поляків, чому ми проти них виступаємо. Нехай самі тепер осудять а призначоть, що ми занадто терпеливі, коли дотепер не хотїли навіть правди відкривати перед нашим народом. Колиж самі Поляки нас тягнуть за язик, то ось мають відповідь. Також і ті з наших Українців, котрі сьвідомо чи несьвідомо притакують Полякам, коли вони нас оченюють, нехай знають, кому потакують.

Ми знова зі своєї сторони мусимо звернути ся до Українців в Злучених Державах. Українці, схаменіть ся! Ми й тутки на вольній земли Вашінґтона окружені довкола ворогами. Нас нападують в ріжних часописях, нас сьміють опльовувати публично, а ми мовчимо. Ми всю енерґію і всю силу витрачуємо на братовбийчу борбу, докучаючи собі взаїмно. Ми з'їдаємо себе тоді, коли ворог приготовляє нам загладу та кує нові, тяжкі кайдани. І сю борбу між нами самими ми продовжаємо навіть тоді, коли ми повинні звернути увагу виключно на ратунок Вітчини. Саме тепер вибила година, коли ми дїлом повинні показати нашу лучність з давною Вітчиною, з котрої ми тягнули дотепер животворні соки. Зрозумійте, що коли ми тепер не злучимо ся одноду шно як один муж, то нас осудить історія. Відгукніть ся на поклик Тимчасового Комітету, приготовляйтесь до скликаня Українського Сойму, на якім обдумаємо средства ратунку для Вітчини. Ніяка жертва для нас не повинна бути страшна. В згоді, лучности і в переконаню про слушність нашої справи складаймо жертви на потерпівших братів у війні. Станьмо раз зрілим народом!

А ворогам повинні ми також показати свою силу. З'уміймо цїнити наше народне достоїнство. Як довго ми будемо приналежати до ворожих нам товариств, пренумерувати своїми грішми чужі часописи, підпомагати інституції та склепи ворожого нам народу?! Тільки є наших товариств та орґанізацій, що є в чім вибрати і кождий може вступити до такої нашої орґанізації, яка йому подобаєть ся, замісць розбивати свої істнуючі орґанізації. В старім краю кождий нарікав на чуже ярмо, а тут сам добровільно за ним шукає. Тож ще раз кличемо: схаменіть ся! Будьте Українцями!

Воєнні записки.

ЗАМАХ ЦАРЯ НА РОСІЮ.

Москалї мають тепер богато клопотів. Поставили вони 3 міліони війска. Се не така легка штука як розстріляти 3 міліони робітників, хлопів і всїх, що до царя не хотять молити ся, або як вкрасти 3 міліони рублїв. Тож як вже поставили таку велику армію, то хотїли би з того якогось зиску. Міркували собі вони, що Европа не схоче московської кривди: може дасть бодай східну Галичину і Буковину тай капку якого приступнійшого моря. А тимчасом нема надії на жадні здобутки. З Галичини і з Буковини гонять кудлатих Москалисків аж курить ся, а з водою то ще гірше. Перше не було доброго приступу до води, але бодай їздило ся чужими морями. А тепер Німець запиупитував російську фльоту на півночи на Балтийськім мори, а на полудни бісурмени Турки забили мінами Чорне Море. Одним словом — нікуди обернути ся. Як в неволи. Вже не в московській, а в німецько-австрійсько-турецькій.

Се така неволя страшна, що тяжко Москалеви дихати своєю „волею" московською. Він хотів би знищити ту ворожу неволю, але тяжко. Пустить ся на Німеччину, то ґенерал Гінденбурґ бє і гонить; пустить ся до Галичини здобувати перемиську кріпость, знов проклятий Австріяк не хоче довго чекати і гонить назад до дому. А вже про море то й не казати: лиш навинеть ся Москалина, зараз вороги топлять.

Прийдеть ся вгікати на Сибір перед ворогами, бо се ще одинока отверта дорога.

Зажурив ся цар і його міністри московською бідою і стали раду радити, як біді зарадити.

І не знати, чи ворожка їм се вповіла, чи таки по собі пізнали, що біда лежить в горівці.

Росія пяна, кажуть міністри, і не знає, що робить. Треба тепер заборонити горівку.

— Забороняю, крикнув цар, цїлком горівку: і виробляти і продавати. Раз на все.

— Таж горівка державна? — кажуть міністри.

— То нічого! Забороняю і конець.

І заборонив. Вийшов указ, що не вільно підчас війни продавати горівки, і заповіджено, що на будуче буде горівка знесена.

Перша річ дала ся перевести, бо шинкарі продають горівку яко заборонену і жадають за се більше. Нарід не горівку як пив, але вже заборонену і — дорозшу.

Такі царські укази і державі виходять на користь і шинкарям.

А війско? Війско також дальше пє, але військове начальство туманить жовнірів, що горівка заборонена і тому, як хотять пити, то, кажуть, мусять заплатити військовому начальству, котре доставляє горівку.

І тут також не обійшло без користи: заробило військове начальство. Навіть як російські салдати нападали на гоpальнї і грабили горівку та випивали її, то начальство собі се зараз порахувало, бо горівка... заборонена.

По війнї буде добробут... в кишенях російського військового начальства. З того Росія буде мати науку, як то добре заборонити такі річи як горівка.

Але що буде по війні, як треба буде за царським наказом цїлком скасувати горівку?

Тоді не лише впаде сей добробут, але готова впасти цїла держава.

Бо подумайте собі, добрі люди: Росія має у своїм буджеті 3 міліярди річного приходу, а в тім більше ніж третя часть з горівки. Се майже вистарчає на війско. А що як не буде горівки? Відки тоді взяти більше ніж 1 міліярд рублїв на війско?

Знесене горівки в Росії значить тільки що знесене війска. А без війска нема Росії. Отже ясна річ, що знесене горівки грозить руїною Росії! Горівка се одинокий кляйстер, який тримає велику Росію!

Тому то жаден розумний чоловік не повірить, аби знесено в Росії горівку. Москалї скорше царя викинуть (а посадять на престолї другого) ніж горівку.

ЧИ РОСІЯ ПОБІДИТЬ?

Сьмішне питанє, але часом і на такі питаня треба відповісти.

Ми не хочемо бути ворожбитами, але скажемо про кількох чужих, що брали ся ворожити.

Ґазети пишуть, що один французький редактор недавно мав розмову з російським ґенералом.

— Чи ви побідите? — питаєть ся Француз.

— О, певно! — каже російський ґенерал.

— Кого? — питає Француз.

— Німця й Австріяка! — каже Москаль.

— А де побєте їх?

— Де вдасть ся!

— А здобули ви вже яку кріпость?

— Но, ні! Були ми коло німецької кріпости Кенігсберг, були коло австрійської кріпости Перемишля, але жадної не здобули.

— Чому? — питає Француз.

— Бо вороги не дали! — каже Москаль.

Французький редактор розсьміяв ся.

— Чого сьміє́те ся? — питає російський ґенерал; — хиба ви не віpите в нашу побіду?

— О, я вірю, — сказав французький редактор, — але менї здаєть ся, що вороги не дадуть...

* * *

Граф Сергій Вітте, знаний з того, що був висланником Росії підчас російсько-японських мирових переговорів в 1905-ім році у Злучених Державах, а потім був президентом російського міністерського кабінету, — уходить у сьвіті за найрозумнійшого російського полїтика. Шанують його також і в Росії, однак закидають йому, що він трохи свободолюбний і правдолюбивий чоловік. Але коли вже він скаже яке слово, то вважають його також і в Росії за слово великої ваги.

Ось і тепер з нагоди війни війшли до графа Вітте редактори російських ґазет в Одесї та питали ся, що він думає про конець війни. Граф Вітте так відповів:

— Хто гадає, що Німеччину можна побити, сей може дуже грубо перерахувати ся. На мою думку, ви пишіть правду і приготовляйте нарід до тої прикрої вісти, що Росія може бути побита.

* * *

Наконець ще треба згадати про голос одного Японця.

Професор японського уніве рситету Мозак Камес в Токіо, столици Японії, на питанє одного редактора англійської ґазети, хто побідить в сїй війні, відповів:

— „Сю війну виграє Німеччина!"

Се сказав він мимо того, що його вітчина яко союзник Анґлії воює проти Німеччини.

Взагалі всї три голоси, які ми тут навели походять від людий споміж народів, котрі воюють проти Німеччини і власне вони тим замітнійші.

ЩО МОСКАЛЇ ВІДКРИЛИ В ПРУСАХ.

Анґлійські ґазети оповідають цікаву історію з виправи Москалів до Прус, яка, як звісно, скінчила ся утечею.

Одна російська патруля, зложена з 36 московських козаків, влетїла до одного німецького села і почала нападати на безборонних мешканців, допускаючи ся диких звірств.

Коли патруля вернула ся обладована ладунками, старшина патрулї здавав рапорт перед офіцирами. Говорив він таке:

— Найважнійше, що ми відкрили, то була німецька пекольна машина в хатї одного хлопа. Се крива подовгаста машина з чорними і білими зубами. Я вдарив її по зубах з одного кінця, а вона вам пищить; я вдарив по середині, а вона кричить; я вдарив з другого кінця, а вона вам гудить як гармата. Німчуги всї настрашили ся, що ми відкрили їх пекольну машину і зачали просити ся, а діти в плач. Але ми не розуміли їх німої мови. Одно я тілько знав, що не можна тої пекольної машини лишити спокійно. Тому я зараз приказав вирізати цїлу родину, а дім замкнути і ось тут ключі!

— Поїдемо оглянути ту машину! — сказали офіцири! — і зараз таки поїхали.

Поїхали. Потихо, обережно підійшли до... пекольної машини.

— Ах, таж се „рояль" — крикнув один офіцир!!

— То ніби має бути дуже страшне? — спитали ся неспокійно козаки.

— „Рояль або „фортепян" — се такий інструмент, що на нїм грають руками по тих білих і чорних зубах — пояснив офіцир.

БУНТ РОСІЙСЬКИХ САЛДАТІВ.

Анґлійські ґазети доносять, що в однім малім місті в Німеччині вибух був бунт серед полонених російських жовнірів, яких там поміщено 3 тисячі.

Бунт здусили жандарми і потім зачали слїдство, що за причина бунту.

По питції дійшли до клубка. Салдати нарікали, що від них вимагають, аби вони щодня рано мили ся.

Се вони вважають за переслїдуванє і домагають ся, щоби їм у тій справі лишено свободу.

ЖИДИ І МОСКАЛЇ.

Нігде так жиди не натерпіли ся як в Росії. Їх там навіть не вважали за людий. Брат убитого російського міністра Петра Столипіна — Александер писав перед двома роками в російській чорносотенній ґазеті „Новое Время" так: „Жидів не можна вважати за людий і тому їх треба винищити. Берім собі приклад з Анґлійців. Вони так винищили вовків, що тепер в Анґлії нема ані одного. Такса мо ми мусимо зробити з жидами".

Тої засади, що жиди не люди держали ся всї Москалї-чорносотенцї, а особливо посол Пуришкевич, котрий торік викликав був процес Бейліса і кликав до жидівських погромів.

А як тепер війна змінила господина Пуришкевича!

Анґлійські ґазети доносять, що недавно сей провідник чорносотенців був у Кишеневі (столиця бесарабської ґубернії, відки він є послом до державної думи) в жидівській божниці на молитві і цїлував підчас молитви жидівські сьвяті книги.

Луцикови певно волосє дубом стало на голові, як прочитав про сей переворот, як почув, що його духовий батько зжидоватів.

Не знати, чи тепер Луцик нападе і на посла Пуришкевича, чи скаже „хай буде мир" і собі причіпить також пейсики та стане їсти цибулю, „ґуґлї" і „локшини".

РОДИМЦЇ! СТАВТЕ СЯ ЯК ОДИН!

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ ЖОВТЕНЬ 1914 р.

Член на цїле посмертне платить $1.50, а на половину посмертного 88 цнт. —

Родимцї! При всїх нагодах складайте жертви на Фонд визволеня України.

Протокол

з засїданя Головного Уряду Українського Народного Союза, яке відбуло ся на днях 6, 7 і 8-го жовтня 1914 р., в домі Укр. Н. Союза під числом 83 Гренд стр., Джерзи Сіти, Н. Дж.

Засїданє отворив головний предсїдатель п. Д. Капітула згідно з приписами статута Українського Народного Союза.

По отвореню засїданя головний рекордовий секретар п. Мих. Угорчак відчитав імена членів головного уряду Українського Народного Союза.

На засїданю були присутні слїдуючі панове: Дмитро Капітула, Михайло Угорчак, Семен Ядловський, Алексїй Шарпонь, Марія Білик, о. Валентин Балог, Василь Левчик, Юлїян Павчак, Іван Глова, Андрій Стефанович, Василь Гринко, Николай Ваверчак, Теодозій Талпаш, Іван Ваверчак, о. Володимир Сполїтакевич, Андрій Савка, Дмитро Андрейко, Володимир Лотоцький, Осип Стеткевич і Стефан Мельник.

По залагодженю потрібних формальностий і по інсталяції нововибраного головного уряду Українського Народного Союза, вибраного на XIII. головній конвенції, предсїдатель п. Д. Капітула відчитав відповідні параґрафи у статутї, дотикаючі обовязків головного уряду і поясняв, які обовязки кождий урядник зосібна має сповняти після приписів статута орґанізації.

З огляду на се, що бонди головних урядників (окрім відвічального редактора) зістали на XIII. головній конвенції підвисшені, кождий інтересований головний урядник був приневолений виповнити нову аплїкацію до бондової компанії після вимог і правил тоїж компанії і з тої причини нові підвисшені бонди будуть видані і прислані компанією у своїм часї до Українського Народного Союза.

На внесенє п. Василя Гринка, поперте п. Т. Талпашом, одноголосно ухвалено, що головна контрольна комісія Українського Народного Союза має справу бондів головних урядників У. Н. Союза, а то: пп. Д. Капітули, М. Угорчака, С. Ядловського, А. Шарпоня, А. Савки і О. Стеткевича полагодити в як найкоротшім часї.

На порядок денний взято насліпівші на засїданє просьби о запомоги від членів У. Н. Союза.

На внесенє п. І. Ваверчака, поперте п. І. Главою, ухвалено з просьбою п. Панька Фалата, члена відділу 38, застосувати ся до статута орґанізації і після опінії адвоката виплатити, що йому правно належить ся.

На внесенє п. І. Глови, поперте п. Талпашом, ухвалено відкинути просьбу п. Петра Грабана, члена відділу 26, на підставі статута Укр. Н. Союза, яко неузасаднену.

На внесенє п. О. Стеткевича, поперте п. Н. Ваверчаком, просьбу п. Петра Жентички, члена відділу 37, на підставі сьвідоцтва лїкарського і статута орґанізації відкинено.

На венесенє п. І. Ваверчака, поперте п. І. Главою, на підставі лїкарського сьвідоцтва згідно з приписами статута орґанізації ухвалено п. Дмитрови Боньчак, членови відділу 244, $200 з його посмертного за утрату ока.

На внесенє п. Юлїяна Павчака, поперте п. В. Гринком, на підставі лїкарського сьвідоцтва, згідно з приписами статута орґанізації, ухвалено п. Дмитрови Баран, членови відділу 37, з його посмертного суму $100 запомоги яко невилїчимо хорому.

На внесенє п. А. Стефановича, поперте п. І. Ваверчаком, на підставі лїкарського сьвідоцтва, згідно з приписами статута орґанізації, ухвалено п. Войткови Кічировському, членови відділу 99, з його посмертного $100 запомоги яко невилїчимо хорому.

На внесенє п. М. Угорчака, поперте п. В. Левчиком, на підставі лїкарського сьвідоцтва, згідно з приписами статута орґанізації, ухвалено п. Василеви Козей, членови відділу 78, з його посмертного $200 яко запомогу за утрату ока.

На внесенє п. Ю. Павчака, поперте п. Т. Талпашом, на підставі внесеної просьби згідно з приписами статута орґанізації ухвалено п. Стефанови Шепському членови відділу 106, з фонду убогих $50 запомоги.

На внесенє п. А. Стефановича, поперте п. Ю. Павчаком, на підставі внесеної просьби згідно з приписами статута орґанізації ухвалено п-ні Брониславі Сосновській, членици відділу 144, з фонду убогих $25 запомоги.

На внесенє п. А. Шарпоня, поперте п. С. Мельником, на підставі лїкарського сьвідоцтва, згідно з приписами статута ухвалено п. Якимови Копцалови, членови відділу 35, з його посмертного $100 запомоги яко невилїчимо хорому.

На внесенє п. Ю. Павчака, поперте п. І. Главою, згідно з приписами статута орґанізації, ухвалено просьби пп. Василя Орицдача і Захарія Волчанського, членів відділу 376, відкинути яко неузасаднені.

На внесенє п. В. Левчика, поперте п. І. Ваверчаком, на підставі просьби згідно з приписами статута, ухвалено п. Петрови Копистянському, членови відділу 1, з фонду убогих $25 запомоги, а п. Семенови Главі, членови відділу 1, з фонду убогих $50 запомоги.

На внесенє п. С. Ядловського, поперте п. Н. Ваверчаком, на підставі сьвідоцтва лїкарського, згідно з приписами статута орґанізації ухвалено п. Костеви Кріль, членови відділу 366, з його посмертного $100 запомоги яко невилїчимо хорому.

На внесенє п. М. Угорчака, поперте п. В. Гринком, ухвалено п. Марії Стовпець, членицї відділу 125, з її посмертного виплатити їй запомогу $100 яко невилїчимо хорій, коли предложить відповідні документи згідно з приписами статута орґанізації.

На внесенє п. В. Левчика, поперте п. І. Ваверчаком, ухвалено, що головний екзекутивний комітет з просьбою п. Маріяна Голїнського, члена відділу 288, має застосувати ся до приписів статута орґанізації. Коли все буде виповнене зі сторони члена як статут вимагає, тоді виплатити йому $100 запомоги з його посмертного яко невилїчимо хорому.

На внесенє п. А. Стефановича, поперте п. Ю. Павчаком, ухвалено просьбу п. Розалїї Проць, членицї відділу 128, відкинути яко неузасаднену.

На внесенє п. І. Ваверчака, поперте о. В. Балогом, ухвалено з просьбою п. Николая Франчука, члена відділу 233, поступити після приписів статута орґанізації. Справу поручено головному екзекутивному комітетови до полагодження.

По полагодженю надісланих просьб на порядок денний взято справи „Просьвітної Комісії" Укр. Н. Союза.

О. В. Сполїтакевич забрав голос і повідомив присутних, що члени Просьвітної Комісії, вибрані на XIII. головній конвенції уконституували ся в слїдуючий спосіб: о. В. Сполїтакевич, предсїдатель; п. Д. Андрейко, секретар і редактор просьвітних видавництв, а п. В. Лотоцький касієр. На внесенє п. В. Левчика, поперте о. В. Балогом, уконституованє членів Просьвітної Комісії принято присутними до відома і ухвалено.

На внесенє п. С. Ядловського, поперте п. Н. Ваверчаком, ухвалено, що касієр Просьвітної Комісії має зложити бонд в сумі $5,000, а секретар Просьвітної Комісії має зложити бонд в сумі $1000.

На внесенє п. А. Шарпоня, поперте п. Ю. Павчаком, ухвалено що Просьвітна Комісія має заплатити рент до каси Союза від 1-го лютого до 1-го падолиста 1914 р., по $10 місячно, а від 1-го падолиста 1914 р., по $12 місячного ренту за уживанє льокалю для своєї потреби в домі Союза.

На внесенє п. А. Стефановича, поперте п. Ю. Павчаком, ухвалено, що від 1-го падолиста 1914 р., ніхто не може мешкати в офісах Просьвітної Комісії.

На внесенє о. В. Балога, поперте п. С. Ядловським, ухвалено, щоби на будуче т. є. від 1-го падолиста 1914 р. Просьвітній Комісії У. Н. Союза виплачувати кождого місяця повних 3 центи, складаних тепер на фонд шкільний, який від 1-го січня 1915 р. буде називати ся фондом народним, від кождого члена У. Н. Союза на цїли і видавництва Просьвітної Комісії для членів У. Н. Союза.

На внесенє п. С. Ядловського, поперте п. М. Угорчаком, ухвалено виплачувати Просьвітній Комісії належну їй повну квоту прямо на імя Просьвітної Комісії, а Просьвітна Комісія має з того виплачувати всї її видатки.

На внесенє п. А. Стефановича, доповнене о. В. Сполїтакевичом, а поперте п. А. Шарпоньом, ухвалено, що видавництво книжочок і инших видаваних з рамени Просьвітної Комісії річий, має бути на будуче видаване не яко видавництво осібного товариства, але яко видавництво під іменем „Просьвіти Українського Народного Союза" в Америцї.

На внесенє п. С. Ядловського, поперте п. А. Шарпоньом, ухвалено виплачувати з народного фонду з каси У. Н. Союза по $150 місячно Просьвітній Комісії У. Н. Союза, почавши від 1-го падолиста 1914 р., на видавництво „Цьвітки" для дїтий членів У. Н. Союза.

На внесенє п. А. Шарпоня, поперте о. В. Балогом, ухвалено, що Просьвітна Комісія має після своїх норм виплатити з фонду народного стипендії, ухвалені петентам на XIII. головній конвенції У. Н. Союза.

На внесенє п. О. Стеткевича, поперте о. В. Сполїтакевичом, ухвалено списати імена і адреси тих людий, які колинебудь дістава ли фінансову поміч на побиранє студий або на укінченє тихже з народного чи шкільного фонду в Америцї. По списаню імен інтересованих осіб Просьвітна Комісія У. Н. Союза має постарати ся о сколектованє побраних ними гроший з висше згаданих фондів, а зібрані гроші Просьвітна Комісія У. Н. Союза має ужити на стипендії для инших петентів, які потребують підмоги на укінченє висших студий.

На внесенє п. А. Стефановича, поперте п. В. Гринком, ухвалено виплатити п. В. Лотоцькому, співредакторови „Свободи", суму $100, яко зворот коштів подорожи зі Львова до Джерзи Сіти.

З огляду на се, що „Свобода", друкована руськими буквами виходить тепер три рази на тиждень, а „Свобода", друкована латинськими буквами буде виходити два рази на тиждень, то з конечности мусить ся побільшити і редакційний персонал. На внесенє о. В. Сполїтакевича, поперте п. В. Левчиком, ухвалено, що на будуче має бути ще один помічний редактор „Свободи", з платнею після його спосібности і працї. Платня другого помічного редактора має бути плачена з фондів „Свободи".

На внесенє п. М. Угорчака, поперте п. А. Шарпоньом, ухвалено, що платня відвічального редактора має остати ся по старому т. є. так, як ухвалила XIII. головна конвенція.

На порядок денний взято теперішну ситуацію Укр. Нар. Союза. Предсїдатель п. Д. Капітула зарядив відчитанє всїх письм, котрі наспіли до головного уряду на адресу головного предсїдателя і других урядників, як також письма, надіслані до д-ра В. Сїменовича, котрий особисто яко член орґанізації приїхав своїм власним коштом на се засїданє. Сї письма були від відділів і поодиноких членів Укр. Нар. Союза.

З припорученя головного предсїдателя п. Д. Капітули і за одноодушною згодою присутних головних урядників рек. секретар п. Мих. Угорчак відчитав всї дотичні письма, яких було загалом 59. По перечитаню висше згаданих листів виявзала ся над їх змістом довга дискусія. В сїй дискусії забрали голос всї присутні головні урядники У. Н. Союза. По довгій дискусії п. С. Ядловський забрав слово і заявив присутним, що члени екзекутивного комітету з чистим сумлїнєм зробили те, чого закони ріжних стейтів Злучених Держав домагають ся. Тут розходило ся о істнованє орґанізації, тож головний екзекутивний комітет уважав за свій обовязок приготовити все як слїд і предложити сю справу конвенції до порішеня. XIII. головна конвенція могла сю справу відкинути. Се залежало від конвенції, а не від головного екзекутивного комітету. Коли ж конвенція приняла реформу орґанізації, то тим чином ухилила ґрунтовне розбитє і знищенє Укр. Нар. Союза державними властями. Про се всї члени нашої орґанізації незабаром переконають ся. Ось тут перед нами — говорив п. С. Ядловський — лежать закони і ріжні письма з тих стейтів, в котрих наша орґанізація має свої відділи і членів, значить, робить у них орґанізаційні інтереси. Коли хочемо, щоби наша орґанізація істнувала, мусимо застосувати ся до вимог державних законів, бо инакше дотичні стейти закажуть нам робити у них якінебудь орґанізаційні інтереси. Реформу головний екзекутивний комітет приготовляв при помочи адвокатів на підставі отсих законів, а виготуваний нами статут відповідає в цїлости вимогам всїх стейтів Злучених Держав і є корисний та певний для членів Укр. Нар. Союза. Ми самі на власну руку нічого не робили, а лише на підставі правної опінії адвоката, котру ось тут маю і котра була поміщена у „Свободі". Коли панове головні урядники уважають за відповідне, нехай покличуть адвоката на се наше засїданє і він нехай відповість на видану собою опінію, а також нехай відповість вам, панове, на всї можливі запити, які ви йому в тій справі поставите.

Над справою покликаня адвоката виязала ся коротка дискусія, по котрій на внесенє п. І. Ваверчака, поперте п. Т. Талпашом, ухвалено покликати на засїданє адвоката п. Адольфа Енґельке.

Коли на засїданє прийшов адвокат, присутні головні урядники ставили йому по черзї всякого рода запити на тему теперішньої ситуації в Укр. Нар. Союзї. Окрім членів головного уряду, за одноголосною згодою позволено говорити і д-рови В. Сїменовичови, котрий приїхав на засїданє яко звичайний член орґанізації і представитель відділів Укр. Нар. Союза з околиць шікаґовських. Ставлені адвокатови запити були ріжнородні; зі всїх запитів найважнїйші були слїдуючі:

1. Чи Укр. Нар. Союз мусить обовязково приняти нову реформу після „Морталїти Тейбел", як екзекутивний комітет предсталяв на XIII. головній конвенції, котру то реформу приняла і ухвалила висше згадана конвенція.

2. Чи всї члени Укр. Нар. Союза мусять платити місячне до Союза після лїт і то після тих лїт, відколи нова реформа увійде в житє.

3. Длячого не можна виплачувати за житя членів запомог з їх посмертного.

4. Чому Укр. Нар. Союз не може дальше істнувати на системі розмету, як се було дотепер.

5. Длячого инші орґанізації є на розметовій системі і закон їм не забороняє їх істнованя, а Укр. Нар. Союзови забороняє і грозить розвязанєм.

6. Длячого инші орґанізації, приймаючи систему плаченя місячних вкладок після лїт, асесували своїх членів після лїт вступленя, а не від часу заведеня нової реформи і їм закон сего не забороняє, а У. Н. Союзови сказано, що в сей спосіб реформи перепровадити не вільно.

7. Чи не можна перевести реформу і упорядкувати статут в сей спосіб, щоби в тих стейтах, які мають строгійші вимоги, поступити після їх жаданя, а в тих стейтах, де закони лекші, застосувати инший спосіб, одним словом сказати: чи не можна так зробити, щоби в кождім стейтї завести таку систему і такий порядок з відділами і членами, як сего даний стейт вимагає.

Ще много инших запитів ставили присутні головні урядники У. Н. Союза адвокатови, а найбільше запитів ставив др. В. Сїменович.

На поставлені запити адвокат п. Адольф Енґельке дав наперед загальну відповідь і зазначив, що на все те він вже відповів у своїй опінії, яку він доручив екзекутивному комітетови ще перед конвенцією. (Ся опінія є надрукована в цїлости у 56. числї „Свободи").

На наведені висше запити відповів адвокат ось-так:

На питанє 1-ше: Коли ви, панове головні урядники, хочете, аби У. Н. Союз розвивав ся, мав запевнену будучність, міг забезпечити ся перед упадком, мати відділи по всїх стейтах, забезпечити членам орґанізації їм обіцяне посмертне і т. п., то в такім разї ухвалена на конвенції реформа є конечна.

На питанє 2-ге: Длятого, що У. Н. Союз не має фонду посмертного, а фонд резервовий є призначений на иншу цїль, то щоби відповісти вимогам стейтових законів, мусить ся членів асесувати після теперішного віку; в противнім случаю каса У. Н. Союза буде мати недобір на кількасот тисяч долярів, на що закон не позволить, а орґанізація буде змушена збільшати місячні вкладки своїм членам і то вкоротківі часї.

На питанє 3-тє: З посмертного не вільно виплачувати запомог за житя члена тому, що закон не позволяє се робити запомоговим орґанізаціям. Посмертна запомога належить до спадкоємців, на котру запомогу кождий член має платити приналежний на него податок після „Морталїти Тейбел", коли хоче, щоби його посмертне було певне і вповні виплачене. На удїлюванє запомог для членів за житя кожда запомогова орґанізація (фратернал ордер) має отворити осібний фонд — фонд убогих для вспомаганя своїх членів за житя.

На питанє 4-те: Про розмет і инше я згадав у своїй опінії. Хто не вірить моїм словам, може переконати ся. Розмет є несправедлива система і не дає жадного забезпеченя анї членам анї орґанізації. Система розметова рівнає ся газардовій грі (ґемблинґ). Умре член скорше, а є кому зложити розмет, то його посмертне зістане виплачене; якже умре пізнїйше так, що вимаганий розмет на покритє більше смертельних випадків не вистарчить, або члени його не зложать, тоді спадкоємці зістають покривджені, бо посмертного нема відки сколектувати. Так робили колись і американські орґанізації, що платили розмет, але пізнїйше зачали банкротувати, а тим самим кривдити своїх членів. Пізнїйше вони завели систему справедливу і певну, т. є. після лїт.

В 1911. роцї відбув ся в Шікаґо спільний конгрес запомогових орґанізацій, на якім ухвалено т. зв. табелю смертности (морталїти тейбел), після котрої мало ся асесувати всїх членів. Від 1911. року переведено в кількох стейтах закон, який наказує оподатковувати членів запомогових орґанізацій після „табелї смертности". Від того часу асекураційне право запомогових орґанізацій в кождім стейтї стає острійше, бо кождий стейт слїдить пильно за тим, щоби його мешканції не були одурювані. Річ природна, що коли хтось хоче гроші взяти, то мусить їх зложити у відповідний спосіб, т. є. після свого віку і часу, як він довго може жити.

На питанє 5-те: Ті орґанізації, котрі опирають ся на розметі, одурюють в першій мірі себе а відтак своїх членів. Прийде небавом час, що орґанізації на розметовій системі мусять збанкротувати. Коли вони ще доси роблять такий самий орґанізаційний бізнес, як У. Н. Союз робив і робить дотепер по ріжних стейтах, то поступають неправно, бо закон про них не знає. Коли закон даних стейтів про них довідає ся, то пійде за ними так само, як за У. Н. Союзом. У. Н. Союз робив бізнес через 20 років і ніхто йому в тім не перешкаджав; але прийшов час, що стейтові комісарі асекураційних департаментів стали інтересувати ся ріжними запомоговими орґанізаціями. Колись можна було провадити приватний банковий інтерес без всяких клопотів, а нинї — прошу подивити ся, чого закон жадає.

На питанє 6-те: Щодо асесованя членів, чи після тих лїт, які вони мають тепер, чи після того віку, в якім вони до орґанізації приступали, то залежить від сего, які фонди і яке число членів орґанізація має в часї реформи. У. Н. Союз посмертного фонду не має. Инші фонди є і мусять бути призначені на инші цїли, а і так фонд резервовий У. Н. Союза в порівнаню до числа членів і часу істнованя орґанізації є дуже а дуже маленький. Фонди, як прим. посмертний, котрого ви не маєте, і фонд резервовий мусять після числа членів У. Н. Союза сягати до мілїона долярів. Сего ви також не маєте, а закон жадає фінансової запоруки для тих членів, яким У. Н. Союз довгує, бо кождий член робить для Союза довг в квотї $500 чи $1000. Тепер є в Союзі 20,000 членів і їм Союз є довжний около $19,000,000. На покритє сих 19 мілїонів Союз має около $200,000, бо фонд сирітський не належить до Союза. Се є власностию сиріт. Коли тепер Союз схоче реєструвати ся в якімсь стейтї (а він се мусить зробити!), то треба дотичним властям сказати, кілько є всїх членів і на яку суму вони обезпечені. Коли ж стейтова управа довідає ся, що Союз довгує членам девятнайцять мілїонів долярів, а на се не має навіть двіста тисяч долярів, а ще як довідає ся, що ми членів оподаткували о кілька чи кільканайцять лїт взад, то скаже тоді так: „Джентельмен! Гів ен юр бізнес енд ґо гом!" Отже одинока на се рада, щоби закон позволив Союзови на дальше істнованє, щоби члени були певні того, що їм обіцює ся і щоби раз на все був спокій і певність істнованя орґанізації, — треба платити місячні вкладки після теперішних лїт, а не инакше. Що другі орґанізації оподаткували членів після тих лїт, як вони приступали до даної орґанізації, то зробили через се великий блуд, бо одурили закон, одурили членів і саму орґанізацію. Коли про се довідає ся комісар даного стейту, то побачите, що тоді буде! Члени зістали одурені, бо будуть мусїли внедовзї платити підвисшені місячні вкладки, а сама орґанізація ошукана, бо її фонди певно є і будуть дальше невистарчаючі після закона. Зрештою коли хтось робить чи зробив зле, то чи ми маємо іти в слїд за ним і також зле і незаконно поступати? Сумніваю ся... Менї яко адвокатови не повинно залежати на тім, як ви, панове, зробите; але що є законне а що незаконне, то моїм обовязком є вам сказати і подати правдиві інформації та остеречи вас перед упадком. А коли хочете знати, чому другий так робить, а вам сего не вільно і т. д., то прошу пійти до комісарів даних стейтів і розповісти їм все, що знаєте, а тоді переконаєте ся, що з того вийде. Коли стейтові комісарі скажуть, що тамті орґанізації роблять бізнес правно, то і ви можете його таксамо робити; а коли закон скаже, що вони роблять все неправно, тоді стейтова управа накаже і тим другим орґанізаціям зробити так, як вам каже. З такою пропозицією ви не могли іти до властий перед конвенцією, але тепер можете, бо закон вас боронить.

На питанє 7-ме: Щодо сформулованя статута для кождого стейту зосібна то се є річию неможливою до виконаня. З того вийшло би таке, що в У. Н. Союзі витворили би ся десятки других орґанізацій, а кожда така орґанізація мусїла би мати свій осібний урад, осібне дїловодство і т. д. Се було би незаконне і сьмішне. Статут У. Н. Союза мусить бути „юнїверсал", значить такий, щоби відповідав вимогам закона всїх стейтів Злучених Держав. І власне справляючи вам статут, я старав ся, щоби в нїм було все, що потрібне до задоволеня законів, членів і У. Н. Союза яко орґанізації.

Кінчу отсим мої поясненя, дякую вам за терпеливе вислуханє моїх слів і прошу вас добре застановити ся, що вам робити, аби ваша орґанізація могла істнувати та станути на твердих і певних основах. Передівсїм старайте ся приготовити як найскорше цїле книговодство після нової реформи.

По відходи адвоката виникла загальна й річева дискусія на підставі слів адвоката і на підставі насліпівших письм, котрі головний рек. секретар п. М. Угор-

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
83 Grand St., Jersey City, N. J.
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY.

Published by
The Ukrainian National Association of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year, for Canada three dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Оплачувати ґазету треба завсїди з гори.

Дописи просить ся писати лишень на одну сторонї картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, коли з гори не було назначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

чак відчитав це перед приходом адвоката. По довшій дискусії на внесенє п. І. Ваверчака, поперте п. Ю. Павчаком і другими, ухвалено поручити сю справу адвокатови, котрий має в імени головного уряду У. Н. Союза предложити комісарям асекураційного департаменту ріжних стейтів жаданя таких прав для нас, які мають инші запомогові орґанізації в Америцї.

На внесенє п. В. Левчика, поперте п. В. Гришком, ухвалено, що головний екзекутивний комітет має все діловодство і книговодство приготовляти як найскорше після нової реформи, ухваленої на XIII. головній конвенції У. Н. Союза.

На внесенє п. Ю. Павчака, поперте п. І. Ваверчаком, ухвалено взяти до помочи стільки фахових людий, скільки буде потрібно до переведеня реформи орґанізації, котра зістала принята і ухвалена на XIII. головній конвенції У. Н. Союза.

На внесенє п. Ю. Павчака, поперте пп. Талпашом, Гришком і другими, ухвалено, що члени головного уряду, з виїмкою головного екзекутивного комітету У. Н. Союза, мають помістити у „Свободі" відповідну відозву на тему теперішної ситуації до всїх членів і відділів У. Н. Союза в Америці.

На внесенє п. І. Ваверчака, поперте п. М. Угорчаком, ухвалено вибрати зпоміж присутних відповідну комісію, котра має виготовити зараз сю відозву. До сеї комісії зістали вибрані одноголосно слідуючі пп.: о. В. Сполїтакевич, др. В. Сїменович, В. Лотоцький і В. Гришко.

Згадані панове зредаґували сейчас сю відозву і дали її до підпису присутним урядникам. Вона звучить ось-так:

ВІДОЗВА ГОЛОВНИХ УРЯДНИКІВ ДО ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

В двях від 6-ого до 8-ого жовтня с. р. відбуло ся в Джерзи Сіти, Н. Дж., засїданє цїлого Головного Уряду У. Н. Союза в Америці, на котрім по довших, вичерпуючих і всесторонних нарадах над реформою цїлої організації статута У. Н. Союза при співучасти адвокатів, докладно обзнакомлених зі справами асекураційних орґанізацій, всі підписані головні урядники рішили вислїд сих нарад публично оголосити в отсїй відозві до членів У. Н. Союза у „Свободї":

1) На основі правних доказів, представлених адвокатами на засїданю, підписані переконали ся, що Екзекутивний Комітет, котрий приготовив реформу статута У. Н. Союза, зробив се згідно з вимогами і під напором стейтових законів, а не задля своїх особистих цїлий, отже міг мати і мав на увазі тільки добро нашої орґанізації.

2) Підписані прийшли до переконаня, що реформа місячних оплат членів після літ, яку ухвалено на XIII. конвенції У. Н. Союза в Бофало, Н. Й., була необходима для ратованя У. Н. Союза перед розвязанєм його компетентними властями.

3) Щоби усунути всякі сумніви щодо конечности заведеня ухваленої на XIII. конвенції У. Н. Союза реформи, постановили підписані помимо переконуючих арґументів адвокатів — для запевненя себе і всїх членів удати ся до стейтових властий для справдженя, чи ся реформа мусить обовязувати нашу орґанізацію, чи нї.

4) З уваги на те підписані відзивають ся отсим до всїх членів У. Н. Союза, щоби були спокійні і пождали, поки справа не буде порішена стейтовими властями.

5) Дальше звертають підписані увагу членів У. Н. Союза, щоби не дали ся збаламутити людям, котрі з причини ухваленої конечної реформи ширять роздор словом і письмом серед членів, але щоби у своїм власнім інтересї і в інтересї організації поступали спокійно і розважно, а справа в короткім часї вияснить ся.

6) Вкінци відзивають ся підписані до відділів У. Н. Союза, щоби беручи під розвагу отсю відозву, не звертали жадної уваги на протести декотрих відділів або членів, які розіслано по відділах лише для викликаня роздору.

Джерзи Сіти, Н. Дж., дня 8. жовтня 1914.

Іван Ваверчак, Марія Білик, о. Валентин Балог, Василь Левчик, Юліян Павчак, Іван Глова, Микола Ваверчак, Теодозїй Талпаш, Василь Гришко, Андрій Стефанович, Стефан Мельник, о. Волод. Сполїтакевич, Дмитро Андрейко, Волод. Лотоцький, Осип Стеткевич, Андрій Савка, Др. В. Й. Сїменович.

На внесенє п. Ю. Павчака, поперте п. І. Гловою, ухвалено, щоби над всїми відозвами, розісланими якимись комітетами до відділів У. Н. Союза в справі скликаня нової конвенції, перейти до порядку дневного.

З огляду на теперішну реформу, яка зістала ухвалена на XIII. головній конвенції У. Н. Союза, на внесенє п. В. Левчика, поперте о. В. Балоґом, ухвалено, що в У. Н. Союзї має бути для дітий головний опікун з платнею $65 на місяць.

Внесенє п. І. Ваверчака, поперте п. А. Стефановичом, щоби п. Д. Капітула був головним опікуном, зістало приняте і ухвалене.

При кінци предсїдатель п. Д. Капітула зарядив відчитанє протоколу. Гол. рек. секретар п. М. Угорчак перечитав протокол з цїлого засїданя, а на внесенє п. А. Стефановича, поперте п. С. Мельником, ухвалено сей протокол приняти так, як був читаний.

По принятю протоколу і вичерпаню нарад предс. п. Д. Капітула замкнув засїданє головного уряду Українського Народного Союза.

Джерзи Сіти, Н. Дж., дня 8-го жовтня 1914 р.

Мих. Угорчак,
гол. рек. секретар У. Н. Союза.

Протокол

з XIII. Головної Конвенції Р. Н. Союза в Америці, яка відбула ся на днях від 7-го до 12-го вересня (септембра) 1914 р., в „Elmwood Music Hall", на розї улиць Elmwood and Virginia, Buffalo, N. Y.

(Дальше.)

ГОЛОВНІ СЕКРЕТАРІ.

Головний рекордовий секретар; загальні обовязки.

§ 80. Головний рекордовий секретар має провадити точний протокол зі всїх засїдань головного уряду і конвенції. Його обовязком є читати всї повідомленя, петеції і всї инші письма одержані ним, адресовані чи то до головного уряду чи конвенції; тримати і складати всї децизії, оповіщені головним предсїдателем а оголошені ним в орґанї Союза; тримати спис всїх членів Союза, оголошувати в орґанї Союза імена всїх новопринятих, переступивших, виключених, зреґіґнувавших і померших членів; відбирати і складати вступні декларації; видавати грамоти членські і висилати потрібні річи, з виїмкою платничих книжочок і відзнак, до підвладних відділів і провадити всю кореспонденцію Союза.

— Принято.

§ 81. Він має тримати всї потрібні книги, відбирати і втягати всї вступні декларації, вписувати імена кождого члена в алфабетичнім і числовім порядку з днем уродженя кождого члена і з днем принятя його до У. Н. Союза. Він має також записати дату виступленя, резиґнації, виключеня і смерти членів.

— Принято.

Переховує печатку.

§ 82. Він переховує печатку Союза і витискає її на всїх урядових, правно виставлених документах.

— Принято.

Виготовлює документи і т. п.

§ 83. Він є уповажнений виготовлювати на жаданє правних урядників в імени У. Н. Союза такі контракти, оферти і инші документи і витискати на них печатку Союза, які будуть потрібні в якійнебудь цїли.

— Принято.

Приладжує поправки.

§ 84. Він має списати і приготовити до оголошеня всї поправки статута приняті на конвенції.

— Принято.

Оголошує документи.

§ 85. Він має приготовити і на порученє головного предсїдателя оголошувати від часу до часу такі циркулярі і документи, які будуть уважати ся за найкористнїйші для добра Союза.

— Принято.

Збирає стейтові закони і виготовлює рапорти.

§ 86. Він збирає закони з ріжних стейтів і провинций і враз з головним фінансовим секретарем і головним касієром виготовлює справозданя, яких вимагають закони ріжних стейтів і провінцій і предкладає їх відповідним державним властям.

— Принято.

Доручає спис членів.

§ 87. Він має кождого першого дня в місяци достарчити головному фінансовому секретареви правдиве число членів кождого підвладного відділу У. Н. Союза, відповідно до їх ріжних літ, після котрих вони мають бути оподатковані.

— Принято.

Инші обовязки.

§ 88. Він має сповнювати всї инші обовязки, яких статути, ухвали і звичаї Союза вимагають.

ГОЛОВНИЙ ФІНАНСОВИЙ СЕКРЕТАР.

§ 89. Головний фінансовий секретар має опіку над рахунковими книгами і маєтком Союза; він має виготовляти і здавати справозданя перед головним урядом і конвенціями з фондів, отриманих і виплачених; він має відбирати всї гроші, приналежні до У. Н. Союза, враз з грішми, присиланими за членські вкладки, котрі відтак має втягати в книгу, приготовлену і триману на сю цїль.

— Принято.

Достарчає виказ вкладок.

§ 90. Кождого місяця він має вислати до кождого підвладного відділу виказ вкладок і належитостий, які мають заплатити підвладні відділи.

— Принято.

Тримає рекорд ріжних фондів.

§ 91. Він має тримати рахункові книги ріжних фондів.

— Принято.

Висилає потрібні річи.

§ 92. Він має висилати до відділів відзнаки і місячні платничі книжочки.

— Принято.

Оголошує рахунки.

§ 93. Він враз з головним касієром має оголошувати кождого місяця в орґанї Союза всї приходи і розходи Союза.

— Принято.

Підписує припорученя і чеки.

§ 94. Він має підписувати всї припорученя виплат згідно з тими статутами і підписувати всї чеки враз з головним предсїдателем.

— Принято.

Рекорд смертий і аплікації о запомоги.

§ 95. Він має тримати надісланий рекорд смертий, а місцеві урядники мають прислати йому всї документи і докази таких смертий, котрі він має втягати в правильний спосіб. Він має також відбирати від місцевих урядників, які мають до него висилати, всї аплікації о запомоги для членів, і має висилати їх до головного предсїдателя, головного екзекутивного комітету або головного уряду, як сего потреба буде вимагати, до їх одобреня або відкиненя.

— Принято.

§ 96. Він має тримати книгу, в котрій має записувати всї залеглости і кредити кождого відділу.

— Принято.

Помічники.

§ 97. Головний екзекутивний комітет може назначити число помічників, котрі можуть бути приняті головним фінансовим і рекордовим секретарем в їх офісах, а коли так назначено, згадані секретарі можуть від часу до часу принимати і віддаляти таких помічників в їх офісах.

— Принято.

ГОЛОВНИЙ КАСІЄР.

Загальні обовязки.

§ 98. Головний касієр відбирає, переховує і щоденно депозитує в банку на імя Союза всї гроші, зібрані від підвладних відділів через головного фінансового секретаря і з инших жерел і висилає покзітованя за тії-ж. Він депозитує всї отримані гроші в пятьох відрубних фондах, а іменно: фонд посмертний, фонд сирітський, фонд адмінїстраційний, фонд убогих, фонд народний і фонд резервовий.

До сего параґрафу ухвалила конвенція ось-таке доповненє:

Гроші, льоковані головним касієром в однім банку, не можуть переваншати суми $25.000. Коли головний касієр депозитує в данім банку більше ніж $25.000, має тоді постарати ся о окремі особисті бонди від властителїв сего банку.

— Принято.

Рахунки.

§ 99. Головний касієр має провадити точний рахунок з приходів і розходів кождого фонду з осібна.

— Принято.

Продає цінні папери.

§ 100. Він може продати і доручити всякі цінні папери, котрі головний екзекутивний комітет поручить йому продати, як також виготовлювати і доручувати потрібні письма для переписаня і перенесеня тихже.

— Принято.

Підписує чеки.

§ 101. Він виплачує всї припорученя підписані головним предсїдателем і головним фінансовим секретарем і враз з ними підписує всї чеки.

— Принято.

Річне справозданє.

§ 102. Він має приготовити і предложити на річнім засїданю головного уряду і на конвенції точне справозданє з цїлого маєтку і гроший Союза так часто, як сего буде вимагати потреба.

— Принято.

Справозданє сирітського фонду.

§ 103. Він має тримати рекорд сирітського фонду, і тримати точний і осібний рахунок всїх відобраних і виплачених гроший з сего фонду. Він має виготовити і предложити головному урядови і кождій конвенції точний рахунок і стан сего фонду.

— Принято.

(Дальше буде.)

ДО ВІДОМА ДЕПОЗИТОРІВ І КРЕДИТОРІВ БАНКУ „ДАЙЧ БРОС".

Банковий дім „Дайч Брос" під ч. 319 Іст Гавстон улиці в Ню Йорку зістав отворений на короткий час для полагодженя справ своїх депозиторів і кредиторів. Кождий депозитор, котрий предложить свою депозитову книжочку, дістане в тім банку правну пораду від урядника Стейтового Банкового Департаменту для стягненя доказів і підписів депозиторів, яких вимагає стейтовий закон.

В тім самім часї будуть предложені депозиторам условя властителїв сеї фірми і якщо депозитори на них згодять ся, будуть могли підписати відповідні папери. Всї мають зголоситись безпроволочно. Полагодженє сих справ є безплатне і заощадить депозиторам правні кошти.

ЗАЗИВ.

Делеґат 178. відділу У. Н. Союза п. Йосиф Марчак має зголосити ся на почту в Манчестер, Н. Г., по свою фотографію з XIII. головної конвенції.

Почта повідомляє нас, що висше згаданий делеґат не зголошує ся по фотографію, а коли не зголосить ся до відповідного часу, то його фотоґрафія буде заслана до „дет офісу".

При тій нагоді повідомляє ся всїх інтересованих, що фотоґрафії XIII. головної конвенції зістали всїм розіслані і коли хто своєї фотоґрафії не відбере з почти, то нехай не має до нікого ніяких претенсій, а тільки до себе самого.

М. Угорчак, гол. рек. секр. У. Н. С.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC.

of „Svoboda" published three times a week
at Jersey City, N. J., required by the Act of August 24, 1912.

NOTE.—This statement is to be made in duplicate, both copies to be delivered by the publisher to the postmaster, who will send one copy to the Third Assistant Postmaster General (Division of Classification), Washington, D. C., and retain the other in the files of the post office.

NAME OF—		POST-OFFICE ADDRESS.
Editor,	Joseph Stetkewicz	83 Grand St., J. C.
Managing Editor,	Joseph Stetkewicz	83 Grand St., J. C.
Business Manager,	Andrew Sawka	83 Grand St., J. C.
Publisher,	The Ukrainian National Association of America,	83 Grand St., J. C.

Owners: (If a corporation, give names and addresses of stockholders holding 1 per cent or more of total amount of stock.)

The Ukrainian National Association of America.
Fraternal Order

Known bondholders, mortgagees, and other security holders, holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities:

None

Average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the six months preceding the date of this statement. (This information is required from daily newspapers only).

Andrew Sawka, manager

Sworn to and subscribed before me this 21st day of October, 1914.

Stefan Milanowycz
Notary Public of N. J.
[Seal.] (My commission expires Aug. 1915)